

Gross und Klein

**Schaubühne am Halleschen Ufer,
Berlin**

7, 8 juni Rotterdam, Schouwburg,
19.00 uur

Gross und Klein

Botho Strauss

9, 10 juni Den Haag, Koninklijke
Schouwburg, 20.15 uur

**Die ganz begreifliche
Angst vor Schlägen**

Georges Courteline

11, 12 juni Rotterdam, Schouwburg,
20.15 uur

Aus der Fremde

Sprechoper

Ernst Jandl

De Schaubühne am Halleschen Ufer werd in 1962 door een aantal jonge theatermensen opgericht. Er werden stukken gespeeld, waarin de sociale functie van het theater centraal stond, repertoire dat door andere theaters in hoge mate verwaarloosd werd. Daarbij hoorden b.v. de stukken van Bertolt Brecht, Carl Sternheim, Ödön von Horvath, maar ook van O'Casey, Wesker en Arden.

De Schaubühne is een particulier theater, dat aanvankelijk op minimale, doch later op groeiende staatssteun kon rekenen. Van de oprichters zijn Jürgen Schitthelm, Dieter Sturm en Klaus Weiffenbach heden nog aan het theater verbonden.

In 1970 kwam er een verandering tot stand door toedoen van een aantal theatermensen, die een alternatief wilden scheppen voor de werkwijze en organisatievorm van het Duitse Stadttheater. Op basis van wettelijk vastgelegde medezeggenschap m.b.t. alle artistieke, organisatorische en financiële vragen werd gezocht naar werkwijzen voor het theater op collectieve grondslag. Deze verandering kwam voort uit de politieke onrust die, te beginnen bij de studentenbeweging in de jaren '67 tot '69 in de Bondsrepubliek en West-Berlijn, de cultuur in het algemeen en het theater in het bijzonder aantastte.

Het repertoire omvat:

- **De Griekse tragedie:** 'De Bacchanten' van Euripides;
- **Shakespeare:** twee avonden met de titel 'Shakespeare's Memory' als voorbereiding op een over meerdere speelperiodes geplande cyclus. Intussen is begonnen met 'As you like it';
- **De Duitse klassieken:** Goethe: 'Torquato Tasso', Kleist: 'Prinz Friedrich von Homburg', Hölderlin: 'Empedokles';
- **de 19de eeuw:** Musset: 'Man spielt nicht mit der Liebe', Ibsen: 'Peer Gynt', Labiche: 'Das Sparschwein';
- **stukken over de Russische revolutie:** Brecht/Gorki: 'Die Mutter', Wischnewski: 'Optimistische Tragödie';
- **Duits drama uit het begin van de 20e eeuw:** Else Lasker-Schüler: 'Die Wupper', Marieluise Fleisser: 'Fegefeuer in Ingolstadt', Horváth: 'Geschichten aus dem Wiener Wald', Brecht: 'Fatzler-Fragment', maar ook stukken van eigentijdse schrijvers: Handke, Heiner Müller, Botho Strauss.

De belangrijkste regisseurs van de Schaubühne zijn Peter Stein en Klaus Michael Grüber. De Schaubühne behoort nu tot één van de belangrijkste duitstalige theaters.

Een groot aantal voorstellingen wordt voor het jaarlijks in Berlijn plaatsvindende Theatertreffen uitgekozen. Hier worden telkens de 10 interessantste encèneringen uit duitstalig Zwitserland, Oostenrijk, de Bondsrepubliek en West-Berlijn opgevoerd.

De meeste voorstellingen van de Schaubühne worden omwille van de documentatie door de televisie opgenomen. Bovendien heeft de Schaubühne, uitgaande van verschillende voorstellingen (Sommergäste, Wie es euch gefällt, Trilogie des Wiedersehens, Gross und Klein) filmversies vervaardigd.

Naast regelmatige optredens in de Bondsrepubliek was de Schaubühne meerdere keren te gast in Frankrijk, Italië, Joegoslavië, Finland en in Zwitserland. Verder werd opgetreden in Oostenrijk, Polen, Zweden, Engeland, Noorwegen en in 1978 ook voor de 1e maal in Oost-Duitsland. Behalve het optreden tijdens het Holland Festival gaat de Schaubühne in 1980 naar Parijs, Villeurbanne en Boekarest en begin volgend jaar voor het eerst naar Amerika.

De Schaubühne werkt sinds haar oprichting in een gebouw dat zowel wat betreft de ruimte als de technische mogelijkheden ontoereikend is. Vanwege de daarmee gepaard gaande moeilijkheden, die vooral bij de vaak gebruikte ruimtelijke opstellingen optreden, speelde de Schaubühne steeds vaker in de Messehallen am Funkturm en onlangs voor de eerste keer in het Olympia-stadion. Voor de Shakespeare-cyclus werd voor een paar jaar een grote filmstudio gehuurd. Om het ensemble in de gelegenheid te stellen, voor een lange periode onder betere omstandigheden in Berlijn verder te werken, zal het stadsbestuur aan de Schaubühne een gebouw met een uiterst beweegbaar speelveld ter beschikking stellen. Een stedenbouwkundig interessant gebouw van de beroemde architect Mendelsohn wordt voor dit doel voor een geschat bedrag van 70 miljoen DM verbouwd.

Boven: Uit 'Die ganz begriffliche Angst vor Schlägen'
Onder: 'Aus der Fremde'

Peter Stein

Geboren in 1937 in Berlijn. Middelbare school. Studeerde Duits en kunstgeschiedenis. Studententheater. Vanaf 1964 regie-assistent bij de Kammerspielen in München. Hier doet hij ook zijn eerste regie: Edward Bond's 'Gered' in het Werkraumtheater, voor het eerst opgevoerd in Duitsland, première 15 april 1967. (x)

Vervolgens regisseert hij:
(de met een x gemerkte voorstellingen werden uitgenodigd voor het Berliner Theatertreffen)

KABALE UND LIEBE (Schiller)

7.11.1967 Theater Bremen

IM DICKICHT DER STÄDTE (Brecht)

9.3.1968 Kammerspiele München, aufgezeichnet vom NDR, (x)

VIETNAM-DISKURS (Weiss)

5.7.1968 Kammerspiele München, Co-Regie W. Schwiedrzik

VIETNAM-DISKURS (Weiss)

14.1.1969 Schaubühne Berlin, Co-Regie W. Schwiedrzik

TORQUATO TASSO (Goethe)

30.3.1969 Theater Bremen, aufgezeichnet vom NDR, (x)

EARLY MORNING (Bond)

2.10.1969 Schauspielhaus Zürich (x)

KIKERIKI (O'Casey)

6.12.1969 Schauspielhaus Zürich, Co-Regie U. Heising

CHANGELING (Middleton-Rowley)

11.6.1970 Schauspielhaus Zürich

DIE MUTTER (Brecht/Gorki)

8.10.1970 Schaubühne Berlin, Co-Regie W. Schwiedrzik / P. Steckel

aufgezeichnet vom SFB, (x)

DIE AUSEINANDERSETZUNG (Kelling)

Anfang 1971 Schaubühne Berlin

PEER GYNT (Ibsen)

13./14.5.1971 Schaubühne Berlin, aufgezeichnet von ARD, (x)

OPTIMISTISCHE TRAGÖDIE (Wischniewski)

18.4.1972 Schaubühne Berlin, aufgezeichnet vom WDR

PRINZ FRIEDRICH VON HOMBURG (Kleist)

4.11.1972 Schaubühne Berlin, aufgezeichnet vom SFB, (x)

FEGEFEUER IN INGOLSTADT (Fleißer)

19.12.1972 Schaubühne Berlin (x)

DAS SPARSCHWEIN (Labiche)

1.9.1973 Schaubühne Berlin, aufgezeichnet vom SFB, (x)

ANTIKENPROJEKT I. Abend: ÜBUNGEN FÜR SCHAUSPIELER

6.2.1974 Schaubühne Berlin (x)

DIE UNVERNÜNFTIGEN STERBEN AUS (Handke)

6.6.1974 Schaubühne Berlin

SOMMERGÄSTE (Gorki)

22.12.1974 Schaubühne Berlin: Film. (x)

SHAKESPEARE MEMORY

22./23.12.1976 Schaubühne Berlin: Filmdokumentation

WIE ES EUCH GEFÄLLT (Shakespeare)

20.9.1977 Schaubühne Berlin: Film nach der Bühnenaufführung

TRILOGIE DES WIEDERSEHENS (Strauß)

21.3.1978 Schaubühne Berlin: Film nach der Bühnenaufführung, (x)

GROSS UND KLEIN (Strauß)

8.12.1978 Schaubühne Berlin: Film nach der Bühnenaufführung, (x)

DAS RHEINGOLDD (Wagner)

Dez. 1976 (Oper, Paris)

Gross und Klein

7, 8 juni Rotterdam, Schouwburg,
19.00 uur

Gross und Klein

Botho Strauss

Regie Peter Stein
Kostuums Moidele Bickel
Regie-assistenten Fred Berndt en Jürgen Kruse
Décor-assistent Manfred Dittrich
Kostuum-assistent Dorothea Katzer
Sopraan- en tenorsaxofoon Friedemann Graef

1. Marokko

Lotte Edith Clever

2. Nachtwake

Lotte Edith Clever
De man Willem Menne
De vrouw Elke Petri

3. Tien Kamers

Lotte Edith Clever
De dikke vrouw Ellen Esser
De oude vrouw Johanna Hofer
De oude man Gerhard Bienert
Gitaarspeler Udo Samel
Vrouw in hooggesloten jurk Elke Petri
Wetenschappelijk assistent Gunter Berger
Wetenschappelijk assistente Jutta Lampe
Paul, Lotte's man Willem Menne
De Turk Meray Ülgen

4. Groot en Klein

Lotte Edith Clever
Meggy's stem Tina Engel
De jongen Udo Samel
Het meisje Tina Engel
De Turk Meray Ülgen
Zijn vrouw Ellen Esser
Een jonge man (Scherzkeks) Gunter Berger

Medebewoners

5. Station

Lotte Edith Clever

6. Familie in de tuin

Lotte Edith Clever
Bernd, haar broer Willem Menne
Wilhelm Hans Madin
Josefine, zijn dochter Tina Engel
Albert, zijn zoon Udo Samel

7. Verkeerd verbonden

Lotte Edith Clever

8. Diktaat

Lotte Edith Clever
Alf Udo Samel

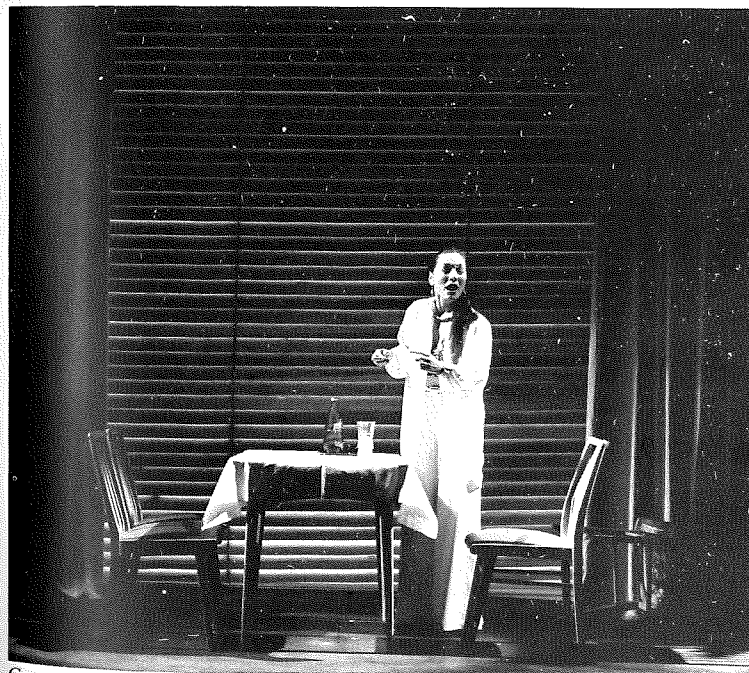
9. De lastige engel

Lotte Edith Clever
Man in jekker Gunter Berger

10. In gezelschap

Lotte Edith Clever
Dokter Willem Menne

Patienten

Gross und Klein

Gross und Klein

Marokko

Opvallend opgemaakt zit Lotte, een Duitse toeriste van midden 30, alleen in de lege eetzaal van een hotel te Agadir. Op het terras lopen twee mannen heen en weer. Het maanlicht werpt hun schaduwen op de niet-geheel gesloten jalouzie. Hun diepe welluidende stemmen zijn het belangrijkste voorwerp van Lotte's opwinding. Door aan een stuk door hartstochtelijk te praten probeert Lotte zich uit het 'tranendal' van haar kontaktarme omgeving te bevrijden. Steeds opnieuw vragen deze 'superstemmen' buiten haar volle aandacht. Voor Lotte zijn ze een troost in dit hotel vol onbillijke mensen. Zij hoopt toch nog steeds, dat de twee vreemden later bij haar langs komen...

Nachtwake

Een man waakt tot in de vroege morgen in de slaapkamer van zijn mooie vrouw. Zij reageert geprikkeld op zijn besluit, niet naar kantoor te gaan, maar de ochtend met haar door te brengen, hetgeen uitmondt in ruzie en wederzijdse verdachtmakingen. In deze situatie mengt zich Lotte, die onlangs naar Saarbrücken is teruggekeerd. Zij buigt zich nieuwsgierig over de vensterbank naar binnen als ze toevallig langs komt. Instinctief schat Lotte in, hoe belangrijk mooie kleren voor de vreemde vrouw zijn. Lotte helpt haar op haar manier in de kortst mogelijke tijd aan een adembenemende toename van haar zelfbewustzijn. Op het hoogtepunt van deze nagenoeg hysterische extase stort zij echter in. Het raam wordt voor Lotte's neus dichtgeslaggen: de genegenheid en vriendschap waar Lotte naar op zoek is en die bijna voor het grijpen lagen, gaan in rook op.

Tien kamers

Op zoek naar Paul, van wie ze gescheiden is, wordt Lotte geconfronteerd met het zonder verband naast elkaar bestaan van huisgenoten. Zij ontmoet in deze eenvormige kamers een dikke vrouw, die verslaafd is aan morfine; zij loopt tegen de valse idylle van een samen oudgeworden echtpaar op en leert het duffe privéleven van een gitaarspelende natuurkundige kennen... En vindt tenslotte Paul, een uitgebluste journalist van een provinciale krant, die nu met zijn nieuwe vriendin Inge samenwoont. Toch houdt Lotte nog altijd boven alles van Paul. Om dichter bij hem te zijn trekt Lotte in een kamer die vrijgekomen is. Haar poging om persoonlijk contact met de verschillende medebewoners op te nemen, teneinde ze te leren kennen, stuit op gereserveerdheid en afwijzing. De meesten worden zenuwachtig van haar belangstelling: 'In principe zorgt elke kamer hier voor zichzelf. Dat zijn hier zo de ongeschreven regels van het huis.' Haar laatste poging om dichter bij Paul te komen loopt op de klippen. Lotte moet weg.

Groot en klein

Op doorreis bezoekt Lotte een vroegere schoolvriendin in Essen. De ontmoeting met Meggy, van wie Lotte alleen de meisjesnaam weet, komt moeilijk tot stand en voltrekt zich vervolgens bijna uitsluitend via de onpersoonlijke intercom van een geweldig flatgebouw. Met een dronken Turk, die haar hulp nodig heeft, verlaat Lotte het toneel.

Station

Een eenzame telefooncel langs een langweg in de buurt van Lüneburg. Lotte leest een brief aan Paul: ze is nu al ver van hem vandaan – 'maar alleen aan de buitenkant...'

Botho Strauss

Geboren in Thüringen in 1944. Studeerde Duits en sociologie in Keulen en München. Van 1967-1970 redacteur van het tijdschrift 'Theater heute'. Sindsdien free-lance schrijver.

Toneelstukken:

Die Hypochonder (première 1972, Deutsches Schauspielhaus, Hamburg)
Bekannte Gesichter, Gemischte Gefühle (première 1975, Staatstheater Stuttgart)
Trilogie des Wiedersehens (première 1977, Deutsches Schauspielhaus Hamburg)
Gross und Klein (première 1978, Schaubühne am Halleschen Ufer Berlijn)

Proza:

Marlenes Schwester 1975
Die Widmung 1977
Rumor 1980
(Toneelstukken en boeken zijn verschenen bij Carl Hanser Verlag, München)

Dramaturgische medewerking en bewerkingen voor de Schaubühne:

Peer Gynt van Hendrik Ibsen, 1971
Prinz Friedrich von Homburg van Heinrich von Kleist, 1972
Das Sparschwein van Eugène Labiche, 1973
Sommergäste naar Maxim Gorki, 1974, evenals het draaiboek voor de gelijknamige film.

Familie in de tuin

Lotte bezoekt haar broer Bernd op Sylt. Zij brengt in de familiekring van haar schoonzus een middag in de tuin door, bij de grill. Alles wat maar kan bewegen is ingemetseld of ligt aan de ketting. Men verveelt zich. Stukje bij beetje ontvouwt zich voor Lotte het hele dilemma van deze welgestelde tandartsfamilie – een ondoordringbaar struikgewas van leugens, verdachtmakingen en pesterijen over en weer. De familie! Deze kleine familie! Dat zijn: Wilhelm, het door zijn kinderen gekwelde familieopperhoofd met zijn quasi-gemelijke gejeremiejeer. Verder zijn zoon Albert, met zijn platte seksualiteit en zijn periodieke waanzin en Josefine, de vrouw van Bernd, een stompzinnige alcoholiste, die er niets van begrijpt; en tenslotte haar broer Bernd, die zijn eigen vrouw bestolen heeft. Deemoedig aangepast houdt hij zich met behulp van een kant-en-klare pessimistische wereldvisie staande onder druk van deze familie.

Lotte zou zo graag een plek vinden om wat te blijven. Deze wens wordt hier niet vervuld.

Verkeerd verbonden

Lotte zit op een kleine stoel.

Voor haar ligt een groot boek met lege bladzijden opengeslagen. Alle mensen die ze kent en liefheeft hebben haar verlaten – zijn bij haar weggegaan.

Lotte zit duidelijk in een vacuüm.

Waarheen?

Waarheen zal ze gaan –

Welke kant op?

Elke stap kan fout zijn.

Lotte zit vast.

Ze probeert uit alle macht op te staan.

Als ze eindelijk deze stap zet, heeft Lotte een voor haar beslissende ontmoeting: Lotte moet de bruid van de Almachtige Vader worden. Zij voelt zich onwaardig en ook niet sterk genoeg. Vertwijfeld voert Lotte een uitputtende strijd tegen deze nieuwe verbintenis – Hij echter dringt door tot wie Hij wil. Hij is al lang met haar bezig...

Diktaat

Lotte is weer teruggegaan naar Saarbrücken.

Zij heeft een verhouding met een ambtenaar van de afdeling bouwzaken van de gemeente.

Het is zaterdagmiddag, buiten werktijd. Alf heeft zijn nieuwe vriendin mee naar kantoor genomen.

Hoewel ze elkaar pas 14 dagen kennen, overstelpt Lotte hem met liefderijke zorg en genegenheid. Ze zou graag de plaats van zijn oude vertrouwde secretaresse innemen. Een diktaat, dat Lotte graag wil opnemen, heeft onthutsende gevolgen:

Lotte, plotseling met valhelm en motorkleding, terwijl ze een kindersleetje trekt, wil de brief naar de post brengen. Het gedikteerde ambtelijke Duits is veranderd in haar eigen waanzinspoëzie.

Dat is teveel wanorde voor de duidelijke, door normen bepaalde wereld van de ambtenaar Alf. Hij draait door, slaat een lineaal kapot op Lotte's helm – een aanval van razernij.

Het is voor hem de hoogste tijd zich los te maken van deze 'labiele' vrouw.

Lastige engel

Als één van de 36 rechtvaardigen, die niemand kent, maar die de wereld bij elkaar houden, gaat Lotte door de wereld en probeert te helpen waar ze maar kan, met de woorden: 'Vrees niet' gaat ze op een man in een jekker af, die op de bus wacht.

Zij heeft nu sneeuwwit haar en is afgezakt tot een zwerfster die vuilnisbakken doorsnuffelt.

Desalniettemin gaat zij vastberaden door haar hulp en belangstelling aan de man te brengen. Nu is dat Bob Fechter, een verslaggever bij de radio, die zijn vrije tijd met schaken in clubverband doorbrengt en niet eens atheïst is.

In de ogen van Lotte iemand, die hulp en bijstand hard nodig heeft...

In gezelschap

Met andere patiënten zit Lotte in de wachtkamer van een internist. Iedereen zwijgt.

Van tijd tot tijd hoort men door de luidspreker de stem van de arts, die 'volgende patiënt' zegt.

Het wordt steeds leger in de wachtkamer.

Lotte blijft alleen achter.

Gross und Klein

9, 10 juni Den Haag, Koninklijke
Schouwburg, 20.15 uur

Die ganz begreifliche Angst vor Schlägen

Georges Courteline

Hij en Zij

Hij Peter Fitz
Zij Sabine Andreas

De gemoedelijke commissaris

De commissaris Wolf Redl
De Heer Paul Burian
Punez Peter Fitz
Dame Sabine Andreas
Lagrenaille Michael König
Floche Otto Sander

Meneer Badin

Badin Paul Burian
Direkteur Peter Fitz
Ovid Otto Sander

De Boodschapper uit de hemel

Monsieur Mystic Otto Sander
Monsieur Trac Michael König

De Brand Wolf Redl

De weegschaal

Bediende Peter Fitz
Lonjumeil Wolf Redl
La Brige Otto Sander

De Boulingrins

Rillettes Otto Sander
Felicitas Sabine Andreas
Monsieur Boulingrin Peter Fitz
Madame Boulingrin Monika Hansen
Bewerkt door Sabine Andreas, Hans Diehl,
Peter Fitz, Monika Hansen,
Jan Kauenhowen, Hannes Klett,
Michael König, Wolf Redl,
Otto Sander
Toneelbeeld Uwe Oelkers
Kostuums Dagmar Niefind

Georges Courteline

werd op 25 juni 1858 in Tours geboren. Na het gymnasium en de militaire dienst – hij werd om gezondheidsredenen na 6 maanden ontslagen –, dwong zijn vader hem tot het ambtenarenbestaan, waarbij hij hem een baantje bezorgde op het ministerie van binnenlandse zaken te Parijs. Veertien jaar lang, van 1880 tot 1894, heeft Courteline dit bureaucratenleven uitgehouden. Tezelfdertijd echter was hij werkzaam als journalist en schreef hij stukjes, artikelen, kronieken, een roman en tenslotte, sinds 1890, toneelstukken. Nadat hij zijn zekere bestaan als ambtenaar had opgegeven legde hij zich geheel op het schrijven toe en is ook als toneelspeler en regisseur van zijn eigen stukken opgetreden. Op zijn verjaardag in 1929 stierf hij op 71-jarige leeftijd.

Georges Courteline heeft meer dan 100 toneelstukken geschreven. Men zegt, dat hij zijn verhalen eerst aan vrienden vertelde in kleine kring, onder het genot van een sigaar bij het kaartspelen. Hij lette daarbij op de uitwerking op de toehoorders. Dan kon het voorkomen, dat hij plotseling opsprong, naar huis rende en het verhaal opschreef.

In veel van zijn stukken bespeurt men nog het wezen van de anecdote: de plot, de zorgvuldige observatie van mensen, hun angsten en verlangens, de beslotenheid waarin zij leven en waar ze uit proberen te breken, of er zich in schikken met behulp van fantasieën.

Zijn verhalen en zijn figuren zijn altijd compact.

Het gaat om dialogen, schetsen en scènes waar een dolle bewering gezet wordt tegenover een als waanzinnig ervaren wereld. In de fantasie van de mensen, die bij Courteline altijd (ver)eenzaam(d) zijn, ontpoppen schijnbaar onbeduidende dingen zich tot bedreigende, hoogst belangrijke symptomen van deze waanzinnige wereld, waar de enkeling met een nog idiotere fantasie op reageert.

Hij en Zij

In 'Hij en Zij' leidt op die manier de onschuldige flirt tijdens een balnacht tot een démasqué in de echtelijke slaapkamer. De flirt van de vrouw vormt de aanleiding voor het dagelijks ritueel der echtelieden om elkaar kapot te maken. De angst van dat moment, door de echtgenoot kapot gemaakt te worden, vernietigt hen nu allebei. Omdat zij hun huwelijk meten aan de spelregels van het huwelijk – monogamie en oprechtheid –, maken zij een verder samenleven onmogelijk. Absurd of konsekwent?

De gemoedelijke commissaris

Het systeem van arbeidsverdeling, instanties en bevoegdheden is al zo'n deel geworden van de commissaris zelf, dat hij niet merkt dat de waanzin in zijn eigen kantoor is binnengedrongen. De idioot die het kantoor binnenkomt, treft dus al een waanzinnig oord aan, maar door hem wordt de waanzin van alledag pas duidelijk. De heer Floche wordt alleen maar gek omdat hij het gewone ernstiger neemt dan het normale. De waanzin ligt bij Courteline al lang besloten in wat bij de ambtenarij 'normaal' is. Absurd of konsekwent?

Meneer Badin

De heer Badin, die bevangen is door de waanzin van zijn ambtenarenbestaan, dwingt zijn chef na te denken over het lot van de ambtenaar, die systematisch en hardnekkig *niet* naar kantoor wil. Vastbesloten beschrijft hij zijn eigen noodlot, om vervolgens salarisverhoging te vragen. Absurd of konsekwent?

De boodschapper uit de hemel

In deze scène bekennt Monsieur Trac dat hij lang geleden bij een woordenwisseling eens een vernederende schop gehad heeft en dat hij sindsdien pogingen onderneemt, zelf een trap uit te delen. Tot nog toe vergeefs, want bij elke poging zichzelf door een dergelijke daad te rehabiliteren, kreeg hij opnieuw een schop. Nu is hij op zoek naar iemand, die hij voor veel geld een schop kan geven. Absurd of konsekwent?

De brand

In Brand bezweren de toneelspelers van een comédie de toeschouwers de zaal niet te verlaten, hoewel een verwoestend vuur om zich heen grijpt en zij in paniek naar de uitgangen dringen. Het publiek gaat weer op zijn plaats zitten, de toneelspelers spelen verder hoewel het toneel in brand staat. Absurd of konsekwent?

De Weegschaal

In 'De Weegschaal' houdt de ten onrechte door de justitie met boete en gevangenisstraf vervolgte La Brige de hoop levend, dat een geniaal misdadiger zijn strijd voor de goede zaak afmaakt. Hij zit in de uitzichtsloze situatie zijn huis niet te kunnen opknappen noch te kunnen afbreken, zonder in beide gevallen met de justitie in aanraking te komen.

Zijn advocaat raadt hem aan de brand erin te steken, hoewel hij weet, dat zijn cliënt daartoe niet in staat is. Absurd of konsekwent?

De familie Boulingrin

De zwerver De Roulade, die een dagje ouder wordt, kent de Boulingrins slechts oppervlakkig. Hij is vastbesloten van nu af vaak bij hen op bezoek te gaan, om zich met hun welstand in leven te houden. Maar het eerste bezoek loopt al meteen slecht af.

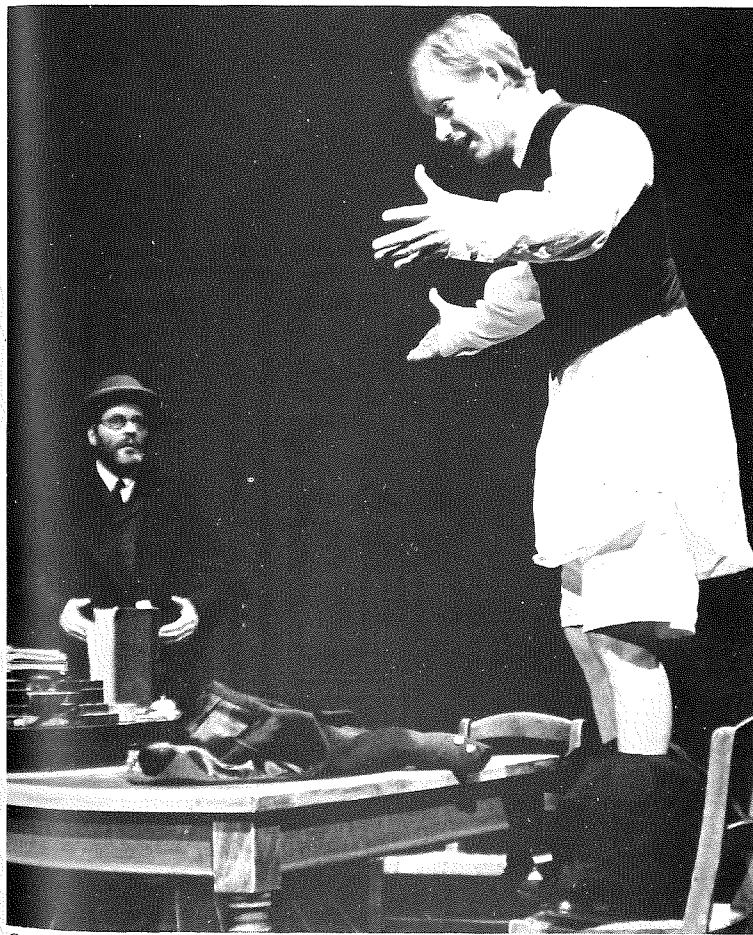
Bij het echtpaar Boulingrin ontspint zich een felle concurrentieslag om de gunst van de gast, onwetend als zij zijn van zijn ware bedoelingen. De één wil de ander overtreffen in het in de smaak vallen en het goed doen.

Monsieur de Roulade is er niet alleen getuige van hoe de familie in zijn poging de étiquette in acht te nemen elke vorm uit het oog verliest, maar hij wordt als het ware onder de voet gelopen door deze goedbedoelende kleine luiden, die zich zelfs niet ontzien ook hun eigen huis af te breken. Absurd of konsekwent?

De idiote Monsieur Floche maakte het de commissaris als volgt duidelijk:

'De wind van de waanzin, die overal waait, ontstaat door een principiële tegenstelling. In de eerste plaats door het onbegrip voor de natuur, die beveelt, en waarvan de mensen de bevelen niet uitvoeren. En ten tweede door de afgrond tussen de goede bedoelingen van het ene deel van de mensheid en de krankzinnige interpretaties van het andere deel.'

Verder zette Courteline zich boosaardig in voor het opnieuw invoeren van het duel ter oplossing van persoonlijke conflicten. Absurd of konsekwent?

Courteline. Die ganz begreifliche Angst vor Schlägen
Boven: Hij en Zij; Onder: Meneer Badin

11, 12 juni Rotterdam, Schouwburg,
20.15 uur

Aus der Fremde

Ernst Jandl

Hij Peter Fitz
Zij Christine Oesterlein
Hij 2 Gerd Wameling

Regie Ellen Hammer
Toneelbeeld Antonio Recalcati
Kostuums Moidele Bickel

Aus der Fremde is de beschrijving van een depressie, die een ongeveer vijftigjarige schrijver bijna geheel isoleert. Hij klampt zich vast aan een evenoude collega, die al jaren een goede vriendin van hem is. Wat minder intensief neemt hij een vriend, die een generatie jonger is, in vertrouwen.

Zijn toestand komt tot uiting in zijn taalgebruik; hij gebruikt geen 'ik', geen 'jij' en geen directe rede. In hun plaats zijn uitsluitend de 3e persoon en de aanvoegende wijs gekomen. De taal is teruggebracht tot groepen van drie regels, de stem zit tegen het zingen aan hetgeen het gebrek aan vertrouwen van de tragische hoofdfiguur in zichzelf en de wereld nog eens duidelijk onderstreept.

Al deze kenmerken van een dwangmatig gekunstelde vorm leiden tot de benaming 'Spreekopera'.

Aus der Fremde is een drama van iemand die gewoonlijk gedichten schrijft. De schrijver is in zoverre niet van zijn gebruikelijke werkwijze afgeweken, dat hij op dichterlijke wijze strakke dialogen heeft geschreven en de taal van het stuk op indringende en konsekvente wijze van de normale spreektaal heeft losgemaakt, zonder de verstaanbaarheid te beïnvloeden.

Deze kunstgrepen, die we aan de dichtvorm danken, verhogen de lees- en zegbaarheid van dit realistische stuk, dat een voorbeeld wil stellen – niet in de laatste plaats een voorbeeld m.b.t. de benarde positie, waarin heden ten dage ontelbare radeloze individuen zich monddood voelen.

Ernst Jandl

Aus der Fremde

Lees de HOLLAND FESTIVAL-krant: Achtergronden en hoogtepunten uit het programma plus achttien pagina's interviews. Verkrijgbaar in de theaters en concertzalen voor f 1,-.

In samenwerking met **NRC** **HANDELSBLAD**